

Pastoralno programiranje i nova evangelizacija: primjer Slovenije

TADEJ STEGU*

UDK:
253:262.4(497.4)
Pregledni rad
Primljeno:
3. listopada 2012.
Prihvaćeno:
29. listopada 2012.

Sažetak: *Projektni i programski pristup pastoralnom djelovanju plod je želje crkvene zajednice za što sustavnijim i konkretno ostvarljivim pastoralnim djelovanjem. U novim uvjetima ispred izazova nove evangelizacije neophodno je »pastoralno obraćenje« u smjeru misionske Crkve. Krovni dokument slovenskoga pastoralnog projekta bio je pripremljen u rujnu 2012. godine. U članku se analizira Dokument i njegova usmjerenja. Svrha su ovoga projekta žive zajednice Crkve, koje će pratiti osobe prema osobnoj vjeri. Kako bi se postigao ovaj cilj, projekt predlaže prioritete pomoću kojih će se krenuti na put nove evangelizacije: biblijsku obnovu, obnovu kateheze djece i mladih te pripreme na sakramente, prijelaz na katehezu odraslih. Krovni dokument predstavlja se kao početak procesa koji želi u sljedećim godinama preko programiranja privesti do pastoralna, koji će odgovarati na suvremene izazove.*

Ključne riječi: *pastoralno programiranje, nova evangelizacija, pastoralno obraćenje, vjera, kateheza odraslih.*

Uvod

U susretu sa suvremenim društvom, na koje je već u velikoj mjeri djelovala te još i nastavlja djelovati sekularizacija, Crkva se suočava sa svijetom, koji je u smislu prihvatanja religioznosti radikalno drugačiji od onoga u kojemu je još nedavno Crkva živjela. Tradicionalno društvo do 20. stoljeća religioznost je stavljala na istaknuto mjesto. Međutim, danas je u postmodernom društvu religioznost stavljena na stranu. Dok je u tradicionalnom društvu vjerovati bilo doduše razumljivo samo po sebi i čitav je život bio organiziran u suglasnosti s vjerom, danas nije više

* Dr. sc. Tadej Stegu,
Teološki fakultet Sveučilišta
u Ljubljani, Poljanska 4,
1000 Ljubljana, Slovenija,
tadej.stegu@teof.uni-lj.si

tako. Naviještati evanđelje u ovim novim prilikama zahtijeva da se mnoge stvari u načinu naviještanja i svjedočenja temeljito promijene. Zahtijeva da se i u pastoralnom djelovanju izabiru bitne i najvažnije stvari, a nebitne i manje važne izostave. To nas vodi do razmišljanja o programskom pristupu u crkvenom djelovanju. U članku ćemo stoga najprije ukratko opisati neke temeljne principe programiranja i metodologije u crkvenom djelovanju i osvrnuti se na izazove koje Crkva danas prepoznaje kao poziv na novu evangelizaciju.

Posebnu ćemo pozornost posvetiti procesu programskoga pastoralnog djelovanja u Sloveniji, koji je sustavno započet Dokumentom Plenarnoga sabora Crkve u Sloveniji iz g. 2002. Predstaviti ćemo i analizirati pastoralni program koji u obliku krovna dokumenta pastoralnoga projekta postavlja usmjerenja za pripremanje konkretnih programa u Sloveniji u sljedećim godinama te upozoriti na neke eventualne nedostatke.

1. Pastoralno programiranje

Programirano pastoralno djelovanje možemo definirati kao »ono djelovanje koje ostvaruje Crkva kao organski uređena zajednica Kristovih učenika u bitnoj različitosti službi i zaduženja, s ciljem konkretnoga ostvarivanja od Krista primljenoga poslanja i to u svim segmentima toga istog poslanja, u odnosu na aktualno vrijeme i na društveno-kulturalnu situaciju unutar koje živi i djeluje«. ¹ Projektni i programski pristup pastoralnomu djelovanju plod je odgovornosti crkvene zajednice za što sustavnijim, sređenijim i konkretno ostvarljivim pastoralnim djelovanjem. Pastoral tako nije postavljen u logiku neodređenoga pastoralnog djelovanja, već poslušnosti Duhu Svetomu koji je njegov nosivi akter. ²

Pastoralno je djelovanje određeno odrednicama vjere Crkve. Ta vjera želi uvijek i unutar svih prostora pronalaziti prikladne putove izgradnje Crkve. Upravo je zato pitanje projektiranja crkvenoga djelovanja prije svega pitanje vjere. Navedeno djelovanje mora se voditi sređenom *teološko-pastoralnom metodologijom*, koja je bitni čimbenik u govoru o projektnosti i programiranju. Projektnost i metodologija uzeti zajedno predstavljaju put obnove pastoralnoga djelovanja. Radi se, prije svega, o teološko-pastoralnomu studiranju konkretne situacije crkvene zajednice i društveno-kulturalnoga ambijenta u kojemu ona živi i djeluje. Sređeno djelovanje također nije moguće bez donošenja jasnih i provedivih pastoralnih odluka. K tomu, provjera i vrjednovanje djelovanja ne smiju postati usputnim, već moraju biti konstitutivnim dijelom programskoga djelovanja. ³

¹ N. VRANJEŠ, Pastoralni projekt, programiranje i metodologija u crkvenom djelovanju, u: *Diacovensia* 17(2009.)2, str. 280.

² Usp. S. LANZA, *La nube e il fuoco. Un percorso di teologia pastorale*, Edizioni Dehoniane, Roma, 1995., str. 33.-34.

³ Usp. N. VRANJEŠ, Pastoralni projekt, programiranje i metodologija u crkvenom djelovanju, str. 281.

Prva bitna odrednica u sređenom i sustavnom pastoralnom djelovanju crkvene zajednice jesu *pastoralne smjernice*. Smjernice su odredbe s obzirom na djelovanje, sazidane na temelju nauka i odluka učiteljstva Crkve. Smjernice se najčešće donose za duže razdoblje, primjerice do deset godina.⁴

Drugi važan element projektnosti jest *projekt* u užem smislu riječi. Projekt je usmjeren određivanju dugoročnih ciljeva i utvrđivanju značenja, uobličavanju uporišnih modela, trasiranju normativnih smjernica puta. Iz ovoga vidljiva je usmjerenost na određeno vremensko razdoblje i na konkretne ciljeve. Projekt je situiran u konkretnom pastoralnom ambijentu, u odnosu na točno određenu temu i na točno određene ciljeve. Pastoralne smjernice predstavljaju njegovo neposredno uporište. Projekt mora sadržavati operativne odluke koje u predviđenom periodu mogu biti ostvarive.

Program i *programiranje* krajnji su elementi projektnoga djelovanja.⁵ Njihovom razradom i ostvarivanjem djelovanje biva dovedeno do krajnje konkretnosti. Program operativno utvrđuje neposredne i srednje ciljeve, etape, operativne instrumente (i djelatnike pozvane na sudjelovanje), trenutke provjere i prilagodbe itinerarija (programiranja). Program omogućuje ostvarivanje odrednica pastoralnoga projekta za srednjoročno ili kratkoročno razdoblje, koje svakako ne bi trebalo biti kraće od jedne pastoralne godine.⁶

Ovaj će nam sažeti pregled odrednica pastoralnoga planiranja pomoći u nastavku analizirati korake kojima Crkva u Sloveniji odgovara na izazove nove evangelizacije.

2. Izazovi nove evangelizacije

Nakon što je o novoj evangelizaciji prvi progovorio blaženi papa Ivan Pavao II. u početku osamdesetih godina prošloga stoljeća, u devedesetim se godinama pojam udomaćio, bez razvitka neke teorije ili teologije nove evangelizacije. To je dopustilo mogućnost različitih interpretacija, što je dobro za razvoj ideje. Papa Benedikt XVI. godine 2010. ustanovio je Papinsko vijeće za promicanje nove evangelizacije. Nova je evangelizacija prepoznata kao suvremeni izazov, u smislu da ponovno treba govoriti o Bogu i to na »nov« način – jezikom koji je sposoban dirnuti srca modernih ljudi. Prvenstveno treba staviti naglasak na govor o onim vidovima vjere koji su u temelju moderne kulture, a koji su danas izgubili značenje te ostavili čovjeka u samoći i tjeskobi s obzirom na vjeru u Boga stvoritelja, Boga koji providi, i u objavu Isusa Krista jedinoga spasitelja.⁷

---

⁴ Usp. isto, str. 282.-284.

⁵ Usp. S. LANZA, *Convertire Giona. Pastorale come progetto*, Edizioni OCD, Roma, 2005., str. 108.-110.

⁶ Usp. N. VRANJEŠ, *Pastoralni projekt, programiranje i metodologija u crkvenom djelovanju*, str. 284.-287.

⁷ Usp. BENEDIKT XVI., *Motu proprio Ubicumque et semper*, 21. rujna 2010., kojim je ustanovljeno Papinsko vijeće za promicanje nove evangelizacije. http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/apost_letters/documents/hf_ben-xvi_apl_20100921_ubicumque-et-semper_it.html (1. listopada 2012). Prijevod T. Stegu.

Za jesen 2012. godine sazvana je biskupska sinoda o novoj evangelizaciji, kojom nova evangelizacija zapravo postaje »službeni pastoralni program Katoličke crkve«. ⁸ *Lineamenta* govore o novim načinima kako biti Crkva: »Nova evangelizacija suprotnost je samozadovoljenju i bavljenju samim sobom, mentalitet 'business as usual' nije dovoljan. Kao što su već rekly neke mjesne Crkve, došlo je vrijeme da Crkva pozove svoje kršćanske zajednice na pastoralno obraćenje u misionarskom smislu, kako u djelima tako i u strukturama.« ⁹ Izraz *pastoralno obraćenje* popravljen je tumačenjem kakvo treba biti ovo obraćenje: obraćenje mentaliteta i struktura u *misionarskom smislu*. Ne može se dakle govoriti o novoj evangelizaciji bez dubokih preokreta u srcima, glavama i u strukturama. Redoviti pastoral mora biti stavljen pod upit. Konkretno su novosti neophodne. Sada svi radimo u misijskim okolnostima. Sekularizacija nas stavlja u situaciju u kojoj još nismo bili.¹⁰

Ono što današnjega čovjeka, koji traži duhovnost, može privući i uvjeriti jest živa i aktivna zajednica vjernika.¹¹ Zajednica, sastavljena od osoba koje imaju osobno iskustvo i odnos s Isusom Kristom: »Današnji svijet treba osobe koje naviještaju i svjedoče da nas Krist uči umjetnosti života i putu istinske sreće jer on sam put je života; osobe koje prije svega same neprestano gledaju Isusa, Sina Božjega. Riječ naviještaja uvijek mora biti uronjena u duboki odnos s Isusom, u duboki život molitve. Današnji svijet treba osobe koje govore Bogu, kako bi mogle govoriti o Bogu.«¹²

Ali kako da konkretne kršćanske zajednice i mjesne Crkve prijeđu u takav pastoral? U svijesti da je srž krize Crkve kriza vjere – kako konkretno prijeći na ovakav način svjedočenja? Kako da konkretne župske zajednice prijeđu u stanje u kojemu će pojedini vjernici, kao i cjelokupna zajednica, biti svjedoci Kristova uskrsnuća ovom naraštaju? U nastavku ćemo se usredotočiti na pokušaj prijelaza u pastoral nove evangelizacije, koji je u Sloveniji započeo Plenarnim saborom Crkve u Sloveniji (1997.-2002.), a velikim korakom u tom smjeru čini se i pastoralni projekt koji je u obliku krovnooga dokumenta stupio na snagu baš u početku godine vjere.

⁸ B. CESTNIK, Pastoralno spreobrnjenje – pot nove evangelizacije. Predavanje na pastoralnem tečaju, u: *Naša pastorala* 12(2012.), str. 34.

⁹ SEGRETERIA GENERALE DEL SINODO DEI VESCOVI, *Sinodo dei vescovi: La Nuova Evangelizzazione per la Trasmisione della Fede Cristiana: Lineamenta*, str. 10. http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20110202_lineamenta-xiii-assembly_it.html (26. 9. 2012). Prijevod T. Stegu.

¹⁰ Usp. B. CESTNIK, Pastoralno spreobrnjenje – pot nove evangelizacije, str. 34.

¹¹ Usp. P. KVATERNIK, Nova evangelizacija traži novi pastoral, u: *Bogoslovska smotra* 82(2012.)1, str. 177.-192.; I. PAŽIN, Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Uključivanje vjernika laika u pastoralno djelovanje župne zajednice, u: *Diacovensia* 12(2004.)1, str. 73.-101.

¹² BENEDIKT XVI., *Govor Papinskom vijeću za promicanje nove evangelizacije*, 15. listopada 2011. http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/speeches/2011/october/documents/hf_ben-xvi_spe_20111015_nuova-evangelizzazione_it.html (1. listopada 2012.).

3. Plenarni sabor Crkve u Sloveniji i nova evangelizacija

Slovenska biskupska konferencija odlučila je 1997. g. sazvati Plenarni crkveni sabor.¹³ Analiza stanja pokazala je potrebno novo opredjeljenje crkvene zajednice ili župe koje bi bilo u suglasnosti s koncilskim pogledom na poslanje Crkve. U više se navrata već pokazala potreba da »svoju vjeru živimo misionarski, to jest u svijesti nove evangelizacije«.¹⁴ Zaključni dokument Plenarnoga sabora¹⁵ postavlja odluku za novu evangelizaciju na visoko mjesto¹⁶ – zapravo među tri strateške odluke: čovjek – solidarnost – nova evangelizacija. Izraz »pastoralno obraćenje« opći sabor još ne poznaje, ali ima nekoliko mjesta koja imaju sličan sadržaj.¹⁷ Tako se govori o nedovoljnosti klasičnoga pastoralna: »Jer se međutim nekadašnja kulturno homogena seljačka i tradicionalno religiozna okolina jako promijenila, tradicionalna religioznost ne može biti jedino mjerilo i polazište za pastoralni rad.«¹⁸ I o neophodnim novostima: »Sve zove po novom načinu kako biti kršćanin i kako biti Crkva. To se može stvarati samo preko mijenjanja sadašnjih uzoraka života, misli i ponašanja te institucija, što zahtijeva vrijeme, a posebice opću suradnju.«¹⁹

Od temeljne je važnosti za novu evangelizaciju, prema Dokumentu, svjedočenje vlastitim životom kršćana kao pojedinaca i kao zajednice. Od osobnoga svjedočenja najviše ovisi, hoće li kršćanstvo ponovo postati »dogadajem«.²⁰

Ukratko, prema Dokumentu *Izberi življenje* nova evangelizacija započinje u samoj jezgri Crkve. Njeni članovi najprije otkriju novu revnost. Spremni su najprije promijeniti sebe i svoje ustaljene načine djelovanja.

U kontekstu govora o novoj evangelizaciji Dokument spominje potrebu da Crkva u Sloveniji pažljivo programira svoje djelo. »Samo dobro programirano i pripremljeno pastoralno djelo može osigurati dovoljnu mjeru organskoga razvitka u Crkvi, što će omogućiti skladan duhovni rast pojedinaca i zajedništva. No nijedan pastoralni program ne smije gušiti Duha koji puše gdje hoće.«²¹

---

¹³ Usp. ZKP kann. 439.-446. U smislu sustavnog razmišljanja o pastoralnom planiranju zaključni dokument plenarnoga sabora možemo smatrati pastoralnim smjernicama.

¹⁴ I. ŠTUHEC (ur.), *Drugi dekanijски sinodalni dnevni*, Družina, Ljubljana, 2000., str. 6.

¹⁵ TAJNIŠTVO PLENARNEGA ZBORA, *Izberi življenje. Sklepni dokument plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem*, Družina, Ljubljana, 2002. (= PZ)

¹⁶ Usp. PZ, str. 56.-65.

¹⁷ Usp. B. CESTNIK, *Pastoralno spreobrnjenje – pot nove evangelizacije*, str. 35.

¹⁸ PZ, str. 35.

¹⁹ PZ, str. 64.

²⁰ Usp. PZ, str. 59.

²¹ PZ, str. 65.

Plenarni sabor Crkve u Sloveniji naredio je da u tri godine nakon objave zaključnoga Dokumenta svi crkveni organizmi, koji pokrivaju pojedinačna pastoralna područja, pod vodstvom Slovenske biskupske konferencije i Slovenskoga pastoralnog vijeća, izrade pastoralni projekt.²²

Pokazalo se kako je to zahtjevniji zadatak nego što su ga smatrali članovi plenarnoga sabora koji još nisu došli do sasvim jasne svijesti o prioritetnim zadacima pastoralnoga nastojanja. U više od deset godina nakon Plenarnoga sabora i u Sloveniji je europska sekularizacija pokazala svoje pravo lice i pomogla prepoznati temeljni prioritetni zadatak: *produbljenje i utvrđenje osobne vjere*.²³ Krovnim dokumentom slovenskoga pastoralnog projekta žele slovenski biskupi kršćanskim zajedništvima, zajednicama i pojedincima pružiti polazišta za razumijevanje aktualnoga trenutka u Sloveniji i naznačiti zadatke koje situacija stavlja pred Crkvu u Sloveniji. Prvi i glavni zadatak nije neposredna izrada akcijskoga programa, nego poziv da se sasluša Božji Duh (usp. Otk 2,7.11.17.29; 3,6.13.22).²⁴ Samo čitanje Dokumenta i razgovor o njegovu sadržaju, prema uvjerenju biskupa, ne će biti dovoljan, nego je značajnije, da se na temelju ovih i drugih spoznaja moli i traži prosvjetljenje Duha Svetoga kako bi se upoznalo prioritetne zadatke i moglo hrabro i s vjerom prići njihovu ostvarenju.

4. Slovenski pastoralni projekt

Redakcija slovenskoga pastoralnog projekta²⁵ završila je u rujnu 2012. godine. Dokument se već u uvodu poziva na Plenarni sabor Crkve u Sloveniji i na njegovu odluku za novu evangelizaciju. Ističe kako se u prvomu redu ne radi o napisanom Dokumentu, već o procesu rasuđivanja, zazivanja Duha Svetoga i dogovoru zajedništva o djelatnostima koje će se ostvarivati u budućim godinama. U smislu sustavnoga razmišljanja o pastoralnom programiranju krovni dokument možemo smatrati pastoralnim projektom.

4.1. STANJE VJERE I ZAJEDNICE

Promatrajući najprije stanje vjere i crkvene zajednice u Sloveniji, krovni dokument *Pridite in pogledite* (PIP) u prvomu dijelu analizira plodove Plenarnoga sabora Crkve u Sloveniji. Taj je na istaknuto mjesto stavio laika, aktivna u malim zajednica-

²² Usp. PZ, str. 65.

²³ Usp. A. STRES, Kdor ima uho, naj prisluhne, kaj govori Duh Cerkvam, u: SLOVENSKA ŠKOFOVSKA KONFERENCA, *Pridite in pogledite. Slovenski pastoralni načrt. Krovni dokument*, Društvo Mohorjeva družba in Celjska Mohorjeva družba d. o. o., Ljubljana – Celje, 2012., str. 7.

²⁴ Usp. isto, str. 8.

²⁵ SLOVENSKA ŠKOFOVSKA KONFERENCA, *Pridite in pogledite. Slovenski pastoralni načrt. Krovni dokument*, Društvo Mohorjeva družba in Celjska Mohorjeva družba d. o. o., Ljubljana – Celje, 2012. (= PIP).

ma vjernika, u kojima je uzrastao u vjeri te u njima malo po malo preuzima na sebe pastoralne odgovornosti.²⁶ Laici s voditeljskim sposobnostima i male žive zajednice vjernika predstavljaju znakove nove evangelizacije. Nova evangelizacija već je počela, premda organski još nije bila sustavno planirana.²⁷

Zajedno sa župskim pastoralnim vijećima nakon plenarnog sabora oblikovale su se i druge skupine laika. U Crkvi u Sloveniji trenutačno djeluje 436 župskih, dekanatskih i međužupskih *karitasa*, u kojima je u godini 2011. bilo aktivnih 11.146 dobrovoljaca, koji su zajedno obavili 519.690 sati dobrovoljnoga rada. Nastale su skupine animatora koji pomažu u pastoralu potvrde i u organizaciji ljetnih oratorija za djecu i mladež. Raste broj bračnih i molitvenih grupa. Posebno mjesto zauzimaju laički pokreti, zajednice, udruge te katoličke laičke organizacije. Značajan su plod aktivna župska pastoralna vijeća, prisutna u brojnim župama, koja mogu postati malim živim zajednicama vjernika i na taj način oblikovati značajne jezgre župa. Nažalost, ponegdje ova su župska pastoralna vijeća još uvijek shvaćena samo kao grupe koje potvrđuju ideje župnika ili se okupljaju samo u posebnim prigodama.²⁸

Većinu saznanja Plenarnoga sabora PIP smatra valjanima, a neki su procesi u društvu i u Crkvi krenuli drugim smjerom od očekivanoga i željenoga. Religiozni nemir, koji je obilježio devedesete godine prošloga stoljeća, pomakao se u pozadinu i nije više tako očit. Plenarni sabor još je pisao o slovenskom čovjeku koji »se nanovo religiozno budi«,²⁹ ali danas se primjećuje sve veća duhovna indiferentnost, moralni relativizam i ideološka podijeljenost. U slovenskom se društvu produbljuju negativni efekti sekularizacije.³⁰

Plenarni je sabor Crkvu pozvao na dijalošku otvorenost prema suvremenom društvu, kulturi i državi.³¹ No slovensko je društvo još i danas izrazito polarizirano. Ideološke suprotnosti između Crkve i društva kod mnogih utječu na negativan stav prema Crkvi i Bogu. Crkva u Sloveniji, nakon pada bivšega društvenopolitičkog sistema, nije bila dovoljno pripremljena na pojavu sekularizacije. Podcjenjivala je snagu sekularizacije, jer je s velikim optimizmom ušla u demokraciju. Sekularizacija se, u kombinaciji s potrošačkim životnim stilom, brzo pokazala kao sljedeći stupanj udaljavanja slovenskoga čovjeka od Boga. Potrošački mentalitet prouzrokovao je kulturni preokret koji je u posljednjih deset godina dobio masovnu dimenziju i promijenio mišljenje ljudi. Čovjek se sve više naginje osobnim koristima

---

²⁶ Usp. P. KVATERNIK, Smještanje nove evangelizacije u redoviti pastoral. Slovenska iskustva, u: *Crkva u svijetu* 47(2012.)1, str. 106.-125.

²⁷ Usp. PIP, str. 8.

²⁸ Usp. PIP, str. 9.-11.

²⁹ PZ, str. 18.

³⁰ Usp. PIP, str. 12.

³¹ Usp. PZ, str. 75.-82.

i vlastitom uživanju, a političku i vjersku zajednicu sve više shvaća kao njemu namijenjen servis. Duhovno se traženje svelo na traženje isključivo ljekovitih učinaka jedne ili druge duhovne prakse za tijelo i duh. Ovo utječe i na vjeru ljudi. Vanjska pripadnost Crkvi u razdoblju poslije Plenarnoga sabora nije se bitno smanjila. Crkva je još i danas za dvije trećine Slovenaca matična vjerska zajednica, a za većinu pozitivan duhovni i moralni autoritet. Skoro dvije trećine mladih ubraja se među katolike. No formalna pripadnost katolicizmu prema Dokumentu nije dovoljna, ako je ne prate osobna vjera u Boga, euharistijska svijest, sakrament pokore, osobna i obiteljska molitva. Glede vjere, Plenarni sabor utvrđuje: »Među religioznima ima dosta onih koji nemaju jasne ideje o Bogu otkrivenja, kao ni o Bogu Biblije. Drugi opet, a među njima posebno mlađa generacija, teško vjeruju u Isusa Krista kao pravoga Boga i pravoga čovjeka i u ono što je naučavao.«³² Slovenija se nalazi u paradoksnj situaciji, gdje Crkvi pripada više ljudi nego što ih vjeruje u Boga. Prema istraživanju *Aufbruch* više od dvije trećine Slovenaca izjasnilo se katolicima, samo malo više od pola (55,18%) ih vjeruje u Boga, manje od 40% u Isusa Krista – Božjega Sina i Otkupitelja, a u uskrsnuće mrtvih manje od jedne trećine (29,7%). Kod mladih ljudi raskorak između vanjske pripadnosti i osobne vjere još je i veći.³³

Prema PIP Slovenci su među europskim nacijama koje se najmanje mole. Vjerski su osjećaji često ugušeni, sramežljivi i skriveni. Djelomično to može biti plod ideološke borbe protiv vjere nakon Drugoga svjetskoga rata, a djelomično i rezultat moderne misli, prema kojoj je vjera sasvim privatna stvar. A u najvećoj mjeri pomanjkanje molitve i sramežljivost za svjedočenje proizlazi iz pomanjkanja iskustva Boga. Slovenski katolici sami odlučuju o tomu što će vjerovati, a što ne, kojim će sakramentima pristupati i kojima ne će. Od Crkve očekuju vjerske obrede i tradicionalne događaje, iako nemaju vjere u Isusa Krista. PIP ovaj tip vjernika naziva »udaljeni kršćani«, jer formalno ostaju članovima Crkve, ali su udaljeni od njezine euharistijske jezgre. Unatoč negativnom utjecaju, koji ovakav tip vjernika ima na pastoral, PIP u njima vidi priliku i izazov u smislu kako redovite, tako i nove evangelizacije. Kao u drugim povijesnim razdobljima, tako i danas, čovjek je otvoren za osobni kontakt s Bogom, pogotovo kada trpi i traži nutarnji mir.³⁴

Nakon toga PIP traži i razrađuje prednosti Crkve u Sloveniji i snažne točke koje ukazuju na njezinu usidrenost u Krista i stoga mogu biti polazišta buduće pastoralne obnove. Kao prednosti nabraja umjerenost u teologiji i pastoralu, vezanost uz katoličku tradiciju, gorljivost i marljivost pastoralnih radnika, solidarnost i odgoj, te iskrenu vjeru.³⁵

³² PZ, str. 38.

³³ Dokument se u ovomu oslanja na međunarodno istraživanje *Aufbruch 2007*. Može se naći i na www.zulehner.org/site/forschung/osteuroopa (25. 9. 2012.).

³⁴ Usp. PIP, str. 11.-15.

³⁵ Usp. PIP, str. 15.-16.

Nakon prednosti razmatra i slabosti. Premda je već Plenarni sabor načinio kvalitetnu analizu stanja u društvu i kulturi te analizu pastoralnih izazova, jako je malo progovorio o nutarnjem stanju crkvene zajednice i o poteškoćama posvećenih osoba. Tu se, prema PIP-u, ne radi samo o moralnim slabostima, već i o površnoj vjeri i malenom pouzdanju u Boga. PIP ove slabosti naziva »ranama«: ranjena komunikacija, nevjernost obećanjima, pomanjkanje hrabrosti i vlastitoga identiteta, duh isključivanja i pretjerana briga o materijalnim dobrima.³⁶

4.2. SVRHA SLOVENSKOGA PASTORALNOG PROJEKTA

»Žive zajednice Crkve i njihovi pojedinačni članovi novom će apostolskom revnošću pozivati i pratiti braću i sestre prema osobnoj vjeri, prema osobnom susretu s Kristom kao Otkupiteljem čovjeka, kako bi se jedan drugomu mogli darovati u ljubavi.«³⁷ Ove riječi uvode PIP i odmah u početku, na prvim stranicama, upućuju pogled prema Kristu. Drugi dio Dokumenta, tumačeći svrhu slovenskoga pastoralnog projekta, na prvo mjesto stavlja osobnu vjeru. Prethodna analiza stanja, u prvomu dijelu Dokumenta, doduše pokazuje raznolike prilike i poteškoće. U posljednjih dvadeset godina Crkva se prema svojim snagama odazivala na promjene u društvu. Dok je zaostajala u mijenjanju svojih struktura i u odnosu prema kulturi, zajednici i državi, bila je nakon prijelaza u demokraciju brža u nekim značajnim pothvatima: obrazovanje i škola, život laičkih pokreta, zajednica i udruženja, razvitak dobrotvornosti, grupe bračnih parova i slično – izgledale su najhitnije potrebe.³⁸

Prethodno nabrojene prednosti³⁹ prema Dokumentu imaju jasno prepoznatljiv zajednički izvor: živu i osobnu vjeru u Isusa Krista, utjelovljenoga Božjeg Sina. Do grijeha i poteškoća⁴⁰ dolazi se, kada počinje malaksati vjera. Neugodne vanjske okolnosti i društvene neprilike u tomu od manje su važnosti. Slaba osobna vjera prvi je uzrok da je kršćanin u Sloveniji sve više udaljen od euharistijske jezgre. Pomanjkanje vjere kao crvena nit vuče se kroz sve rane, osobne i strukturne grijeha i pastoralne neuspjehe. Bez osobne vjere zanemaruje se zajedništvo, ne drže se obećanja, ne prepoznaju se karizme, više se pouzdaje u materijalnu i političku moć, pastoral se mijenja u religijsku tehnologiju. Osobna vjera znači »osobno se susresti i uistinu upoznati Isusa Krista kao živu osobu koja u svojoj životnoj stvarnosti i svojom porukom oslobađa i usrećuje«.⁴¹ Osobna je vjera Božji dar koji nas mijenja

---

³⁶ Usp. PIP, str. 17.-19.

³⁷ PIP, str. 59.

³⁸ Usp. PIP, str. 40.

³⁹ Usp. PIP, 25.-30.

⁴⁰ Usp. PIP, 31.-39.

⁴¹ PIP, str. 43.

na način da i mi promijenimo odnose s bližnjima. U susretu s Isusom želi čovjek biti i s drugima koji vjeruju, pa zbog toga osobna vjera traži zajedništvo. Bratska je ljubav najjače svjedočanstvo Crkve o živom Gospodinu.⁴²

4.3. SLOVENSKI PASTORALNI PROJEKT I NOVA EVANGELIZACIJA

»Ako smo dosada pojmu nova evangelizacija prilazili rezervirano, odsada ćemo njime obilježiti našu odlučnost i srčanost za novi val naviještanja«⁴³, svečano izjavljuje krovni dokument. Već je i plenarni sabor ustvrdio: »Temeljni je zadatak nove evangelizacije svijetu navješćivati radosnu vijest o objavi Boga u Isusu Kristu i pozivati obraćenju i vjeri.«⁴⁴

Papa Ivan Pavao II. naglasio je godine 1983. da je nova evangelizacija nova u revnosti, u metodi i u izražaju.⁴⁵ No PIP to tumači tako da prva ciljna skupina nisu oni koji ne vjeruju, nego oni koji vjeruju, ali su postali mlakima u vjeri ili su napustili dužnost navješćivanja. Ovi moraju kao prvi otkriti i obnoviti pripadnost Kristu. Konačni cilj nove evangelizacije nije stvaranje duhovne elite, nego donositi ljudima poruku evanđelja, novim rječnikom i novim metodama. Put nove evangelizacije ne će biti suviše težak jer i oni, kojima je navještaj upućen, u dubini svoga duha traže osobni susret s Gospodinom.⁴⁶

4.4. TEMELJNI PRINCIPI PASTORALNIH PROMJENA

Krovni dokument pretpostavlja da se redoviti pastoral novom evangelizacijom oživi, a na nekim mjestima doživi promjenu. Veće su pastoralne promjene moguće samo ako se mijenja srce i mentalitet. Nova evangelizacija stavlja pred izazove istinskoga »pastoralnog obraćenja u misionarskom smislu«.⁴⁷ Pastoralno će obraćenje biti moguće ako se uzmu u obzir ovi temeljni principi: od masovnoga kršćanstva prema zajedničarskoj i osobnoj vjeri; od djelomične cjelovitoj vjeri; od poučavanja govoru dijaloga i svjedočenja.⁴⁸

Crkva se u Sloveniji, kaže PIP, masovnosti i tradicija ne želi odreći. Dvije trećine stanovnika Slovenije izražava svoju pripadnost, i to je velik dar. »Jer se nekadašnja kulturno homogena seljačka i tradicionalno vjerna okolina jako promijenila,

⁴² Usp. PIP, str. 40.-45.

⁴³ PIP, str. 46.

⁴⁴ PZ, str. 57.

⁴⁵ Usp. GIOVANNI PAOLO II., All' assemblea del CELAM, 9. marzo 1983., u: *Acta apostolicae sedis* 75(1983.), str. 778.

⁴⁶ Usp. PIP, str. 46.-50.

⁴⁷ SEGRETERIA GENERALE DEL SINODO DEI VESCOVI, *Sinodo dei vescovi: La Nuova Evangelizzazione per la Trasmissione della Fede Cristiana: Lineamenta*, str. 10.

⁴⁸ Usp. PIP, str. 51.

tradicionalna vjernost ne može biti jedini kriterij i polazište za pastoralni rad. Tamo gdje tradicionalna vjernost još postoji, valja je očuvati i odjednom usmjeravati u više osobnu vjernost.«⁴⁹ Prvi princip pastoralnih promjena govori o nužnom otkrivanju osobne vjere. U pastoralu će ovaj princip zaživjeti kada se praksa naviještanja i sakramentalna praksa obnovi u duhu kerigme i mistagogije i kada se veća pozornost posveti osobnom rastu i životu malih zajednica. Princip prijelaza od djelomične prema cjelovitoj vjeri, prema Dokumentu, odnosi se posebno na takozvane »izbirljive vjernike« koji neke sadržaje vjeroispovijesti prihvaćaju, a druge odbijaju, ili su prema njima ravnodušni. Njima korisne i privlačne oblike zajedničarskoga i liturgijskoga života žive, a druge izbjegavaju. Sličan je njihov odnos prema moralnim poukama. Nekih se drže, drugih ne drže, a treće očito krše. Ovaj princip otvara put prema cjelovitoj vjeri, u kojoj glavne istine kršćanske vjere zauzimaju središnje mjesto. Prvo pomagalo za realizaciju ovoga principa jest *Katekizam Katoličke Crkve*. Od poučavanja prema govoru dijaloga i svjedočenja, znači promijeniti stil pastoralna i naviještanja te promijeniti način govora. Umjesto moraliziranja i prijekora, navještaj i izlaganje temeljnih istina vjere moraju biti odgovor na čovjekova bitna pitanja i traganja. Nova evangelizacija zahtijeva dijalog s čovjekom i osobno svjedočanstvo. Umjesto ustrajavanja na stajalištu »ja znam što ti moraš« potrebno je prijeći u stav »nas dvoje zajedno tražimo« Božju volju.⁵⁰ Kao nadahnuće za razmišljanje o novoj evangelizaciji i cjelokupnom pastoralnomu projektiranju Dokument donosi susret Samarijanke i Isusa (Iv 4,7-29.39-42), nakon kojega slijedi naviještanje. Samarijanka svoje iskustvo oslobođenja prenosi svojim sugrađanima: »Dođite i vidite čovjeka koji mi je kazao sve što sam počinila. Da to nije Krist?« Naviještanje je rezultat osobnoga iskustva. Kada su povezani osobna vjera i naviještanje, i rezultat ne izostaje. Ljudi najprije vjeruju Samarijanki i nakon toga približavaju se Isusu. Nakon dva dana s njim, bez posredništva Samarijanke, znaju da je Isus Mesija: »Sada više ne vjerujemo zbog tvoga kazivanja; ta sami smo čuli i znamo: ovo je uistinu Spasitelj svijeta.« Ulomak je značajan i zbog misijske metode u njemu. Započinje susretom u svakidašnjem životu. Kada se stvori ozračje povjerenja i simpatije, rađa se dijalog koji malo po malo, bez prisile, dovodi do dubljih sadržaja. Kada se subesjednik susretne s navještajem, rađa se traženje smisla i čežnja za spasenjem. Isus na ovu odgovara objavom samoga sebe. Sljedeći je korak da se susret božanskoga i ljudskoga širi i obuhvati sve više ljudi (usp. 1 Pt 3,15).⁵¹

4.5. PASTORALNI IZAZOVI

S obzirom na svrhu pastoralnoga projekta, da žive zajednice Crkve i njihovi pojedinačni članovi novom apostolskom revnošću pozivaju i prate braću i sestre prema

⁴⁹ PZ, str. 35.

⁵⁰ Usp. PIP, str. 52.-54.

⁵¹ Usp. PIP, str. 55.-57.

osobnoj vjeri, prema osobnom susretu s Kristom kao Otkupiteljem čovjeka, kako bi se jedan drugomu mogli darovati u ljubavi (usp. PIP, str. 59.), krovni dokument prepoznaje pet glavnih pastoralnih izazova za budućnost i izvodi pet strategija, pomoću kojih će se realizirati projektiranje i krenuti na put nove evangelizacije.⁵²

Kao prvi izazov istaknuto je *vraćanje na izvore* (usp. Iv 7,37-38). Umjesto vanjske pripadnosti i pastorala servisiranja obreda i aktivizma Dokument predlaže povratak izvorima: Božjoj riječi, osobnoj molitvi i zajedničarskoj euharistiji kao temeljnom iskustvu susreta s Isusom Kristom. Nova je apostolska revnost moguća ako se odlučno pristupi izvorima duhovnoga života.⁵³ Župa ne će napredovati u vjeri ako ostane kod servisiranja i umnažanja djelatnosti. Zajednice ne će zaživjeti ako budu više aktivističke, bez da pružaju svojim članovima i duhovni odmor, molitvu i slavljenje. Stoga PIP u središte stavlja osobni susret s Isusom Kristom, a kao temeljni izazov ostaje »očaranost« njime. Velik je zbog toga zadatak ponovo otkrivati molitvu, posebno u svijesti činjenice da se Slovenci malo mole. U svijesti toga da je liturgija Božje djelo, u koje ulazimo, Dokument preporučuje brižnu pripremu i očuvanje biti liturgije, bez traženja jeftinih efekata. Također, kao nezamjenljivo mjesto susreta s Kristom, prepoznaje sakramente koji pretpostavljaju vjeru u Isusa Krista, koji je prva i zadnja istina sakramenata. Mnoge će odrasle, prema Dokumentu, biti potrebno nanovo uvoditi u govor sakramenata. *Biblija* treba ponovo zaživjeti kao udžbenik osobne vjere, duhovnoga udubljanja i molitve. Stoga valja posebnu pozornost posvetiti biblijskim katehezama i novim biblijskim skupinama. Moralna obnova može crpiti nadasve od Kristova primjera ljubavi, koju nam je iskazao smrću i uskrsnućem. Naviještanje se ne smije gubiti u sporednim temama, nego mora biti usredotočeno na izravno naviještanje Isusa Krista (kerigme).⁵⁴

Kao drugi izazov navodi se *poziv i poslanje*. Umjesto pasivnoga ustrajanja u traženju klasičnih duhovnih poziva, krovni dokument predlaže obnovu odgoja za temeljni i osobni poziv svih krštenih i poticanje odgovornosti za ostvarenje Božjega kraljevstva. Dokument u tom smjeru podsjeća da je već poziv u život dar Očve ljubavi. Čovjek počinje živjeti jer ga Bog ljubi, misli na njega i želi ga. Čovjek je pozvan odgovoriti na ovaj nacrt, koji je Bog predvidio upravo za njega. Nitko ne može izbrisati krsni poziv kojim je Bog pozvao kršćane na svetost djece Božje. Osobno susretanje s Kristom omogućuje otkrivanje i produbljanje identiteta i pozvanosti.

⁵² Usp. PIP, str. 61.-68.

⁵³ Slično o novoj evangelizaciji kaže Kasper: »Nije problem dokazati da Bog postoji. Radi se o tomu da se otkrije tajna Boga u svijetu i u našem životu. Karl Rahner to je nazvao mistagogijom, to jest privođenje tog tajni. Moglo bi se također reći: nova je evangelizacija u prvom redu škola molitve.« (Izlaganje koje je kardinal Walter Kasper održao na simpoziju u Aachenu 2010. g., posvećeno misijskom poslanju Crkve. Tekst se nalazi u: G. AUGUSTIN, K. KRAMER (ur.), *Mission als Herausforderung. Impulse zur Neuevangelisierung*, Herder, Freiburg im Breisgau, 2011., str. 23.-41).

⁵⁴ Usp. PIP, str. 68.-75.

Iz vjere u Isusa Krista i bliskoga odnosa s njim rastu poziv i poslanje. U tom kontekstu Dokument spominje kako postmoderni mentalitet čovjeku nameće uvjerenje da njegov život nema nikakvu uzvišeniju svrhu ili poseban poziv, a naročito ne transcendentalni. Zbog toga PIP kao odgovor predlaže promicanje kulture poziva. Bog čovjeka poziva u život kao muško ili žensko, zove ga u obitelj, u očinstvo ili majčinstvo. Čovjekov poziv nastavlja se u različitim oblicima služenja drugima u široj zajednici, u raznolikosti karizmi i službi te dobiva posebni izražaj u posvećenim oblicima, kao što su redovnički ili svećenički poziv. Dokument dodaje: »Svjetski smo da duhovnih zvanja ne će nedostajati ako muškarac rado bude muž i otac, ako žena rado bude žena i majka i ako župa bude otvorena za animatore, katehiste, suradnike u liturgiji i voditelje malih skupina.«⁵⁵

Kao treći izazov Dokument prepoznaje *žive zajednice*. Umjesto isticanja masovnosti, predlaže otkrivanje i stvaranje živih zajednica, u kojima će pojedinac stvaralački sudjelovati i cjelovito osobno rasti. Poziv na novu evangelizaciju PIP tumači kao poziv prema živim kršćanskim zajednicama. To su zajednice koje povezuje vjera u Isusa Krista i u kojima je jaka nazočnost uskrsloga Gospodina, koja se pokazuje u mnogim oblicima navješćivanja, u bratskom lomljenju kruha te u uzajamnoj pomoći. Živa zajednica može po Dokumentu biti svaka župa u kojoj se ljudi međusobno razumiju i pomažu i zajedno slave Boga. Znak žive zajednice jest povezanost pastira s narodom. Iskustvo pokazuje da se u sekulariziranim sredinama vjera u Krista i ljubav prema bližnjima najviše produbljuju u malim zajednicama. Već i Plenarni sabor kaže: »Jer su naše župe često prevelike, u njima pojedinac često ne nalazi onu prihvaćenost i razumijevanje za kojima u svojoj nutрини čezne. To će lakše naći u malim živim zajednicama, gdje među članovima postoje bratski i sestrinski odnosi. Zbog toga je tamo, gdje je to moguće, potrebno oblikovati zajednice, koje će zadovoljavati iščekivanja pojedinaca, na koja ima pravo. No gdje ova-ke zajednice već postoje, valja ih svom otvorenošću prihvaćati i poticati.«⁵⁶ Mala se zajedništva ne smiju zatvarati pred drugima ili djelovati raspršeno, pa je stoga prema krovnom dokumentu potrebno istovremeno razvijati mreže zajedništava i djelatnosti. Plenarni sabor stoga poručuje: »Mala su zajedništva uistinu nositelji i pokretači života u živoj vezi sa sveukupnom Crkvom samo preko mjesnih Crkava. Zbog toga se mala zajedništva ne smiju postavljati izvan crkvenih struktura, to jest župa, ili dapače iznad njih. Skupine neka budu preko svojih predstavnika u župskom pastoralnom vijeću uključene u život župske zajednice.«⁵⁷ Prema krovnom dokumentu ova zajedništva mogu biti molitvene skupine, liturgijske, animatorske, skupine bračnih parova, biblijske, dobrotvorne, kulturne, obrazovne, terapijske ili dr. Mogu imati i manje od deset članova, ali pune životnoga potencijala. Ove

---

⁵⁵ PIP, str. 78.

⁵⁶ PZ, str. 89.

⁵⁷ PZ, str. 90.

skupine s jedne strane omogućuju osobni susret s Kristom, s braćom i sestrama, a s druge su strane laboratorij i motor za šire djelovanje u društvu i u Crkvi.⁵⁸ U takvim će zajednicama, prema Dokumentu, procvasti karizme laika, uključujući dar vođenja, no svećenici će u ovim grupama preuzimati one uloge koje su vlastite njihovu poslanju. Govoreći o živoj zajednici Crkve važno je kakav će primjer davati biskupi, svećenici i drugi voditelji.⁵⁹

Kao četvrti izazov navodi se *solidarnost i pravednost*. Umjesto zatvorenosti u sebe i prenošenja solidarnosti na institucije, predlaže Dokument duh služenja i solidarnosti i dijeljenje kako materijalnih, tako i duhovnih dobara među ljudima. Žive se zajednice prepoznaju uostalom i po tomu kako organiziraju dobrotvornost.⁶⁰ Crkva je u Sloveniji, prema riječima Dokumenta, posebno nakon nekih negativnih iskustava rukovođenja crkvenim dobrima, svjesna da vjerodostojnost i transparentnost u crkvenoj ekonomiji podupiru vjerodostojnost naviještanja.⁶¹

Kao peti izazov prepoznaje *otpuštanje i pomirenje*. Umjesto ideoloških nesuglasnosti predlaže prihvaćanje istine o učinjenim nepravednostima, uspostavljanje pravde, a posebice odlučno koracanje putovima otpuštanja i pomirenja. Za kršćane pomirenje jest najprije Božje djelo – ne radi se o nečemu što ljudi mogu sami postići, nego smo u tomu svi mi sudionici, darovani i djelujemo kao Božji izaslanici.

Na temelju spomenutih strategija krovni dokument predlaže konkretne korake na svim razinama kršćanskoga života: na osobnoj razini, u obitelji, župi, biskupiji, biskupijskim i međubiskupijskim ustanovama, redovničkim zajednicama, laičkim pokretima, zajednicama i udruženjima te ostalim strukturama Crkve u Sloveniji. Pastoralni izazovi ne spominju sva područja života Crkve, »što ne znači, da ih zanemarujemo. Projekt želi unijeti prije svega novi mentalitet i svojevrsno pastoralno obraćenje koje vrijedi za cjelokupni život i poslanje Crkve.«⁶² Novi mentalitet nije lako prihvatiti – posebice kada nema primjera koji privlače. Krovni dokument stoga preporučuje potporu iskustava onih osoba i realnosti u Crkvi koje elemente nove evangelizacije već uspješno ostvaruju.

⁵⁸ Usp. PIP, str. 80.-83. S obzirom na ove skupine interesantna je usporedba s dokumentom Hrvatske biskupske konferencije *Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Plan i program*, Zagreb – Zadar, 2000., str. 106.-126., gdje, govoreći o oblicima i sadržajima okupljanja posebnih zajednica ili živih vjernih krugova, govori o tim i sličnim zajednicama. No s druge strane *Instrumentum laboris* biskupske sinode o novoj evangelizaciji u tom smislu kao znakove nade puno više spominje pokrete i nove zajednice; usp. posebno čl. 49.-50., 81.-82., 95.-96., 112., 115.-116. Dostupno na: http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20120619_instrumentum-xiii_it.html (29. rujna 2012.).

⁵⁹ Usp. PIP, str. 80.-85.

⁶⁰ Usp. PZ, str. 283.-285.

⁶¹ Usp. PIP, str. 86.-92.

⁶² PIP, str. 68.

4.6. PASTORALNI ITINERARIJ

Iskustvo dosadašnjih pastoralnih projekata pokazuje da nacrt stoji ili pada na pitanju »tko«, a ne na pitanju »što«. Jednostavnije se dogovoriti što je potrebno učiniti, nego tko će što učiniti. Ključno je dakle, prema Dokumentu, pitanje osoblja, to jest izvođača projekta. Premda neki pastoralni teolozi tvrde da je nova evangelizacija prije svega u rukama laika, nije dobro svu pozornost usmjeriti samo prema njima. Ako će proces pastoralnoga projektiranja probuditi samo laike, ne će uroditi željenim plodom. Ključ je u uravnoteženom odnosu među klericima i laicima. U Sloveniji ima sve manje svećenika, njihova je prosječna starost u godini 2012. skoro 60 godina, a to mijenja i pastoralni slog svećenika. Zbog administrativnih i ekonomskih obveza u manjoj se mjeri posvećuju naviještanju, posebno oblicima koji spadaju na područje nove evangelizacije – prema Dokumentu to su pastoral mladih, kateheza odraslih, osobno praćenje i slično. Od svećenika se dakle ne može tražiti da više rade nego da rade u većoj mjeri ono što je u teološkoj biti svećeništva. Dokument predlaže moto za mnoge slovenske svećenike: *raditi manje, raditi bolje, više se moliti*. Pa i *raditi zajedno, bolje raditi – zajedno se moliti, bolje se moliti*. I redovnici i redovnice susreću se sa starenjem i krizom poziva.⁶³ Veliku nadu i PIP prepoznaje u laicima koji su članovi pokreta, zajednica i udruga i laičkih organizacija i djeluju u različitim župskim skupinama i službama. Spominje i nejasnu situaciju katehista laika te pomanjkanje stalnih đakona.⁶⁴

Stoga Dokument na razini crkvenih struktura podcrtava više izazova. Jedan je pastoralno, pa ponekad i pravno spajanje župa.⁶⁵ Od godine 2006. Slovenija umjesto tri biskupije i jednu metropoliju ima šest biskupija i dvije metropolije. Pod upitom je učinkovitost nekih organizama na nacionalnoj razini pa će biti potrebno jasnije odrediti njihovo poslanje i ukinuti one koji nisu potrebni.⁶⁶

Projekt kojim, prema riječima krovna dokumenta, Crkva u Sloveniji kreće na putove nove evangelizacije, najprije će se ostvarivati na razini osoba, župa i skupina. Neke se stvari mogu realizirati samo uz dogovor svih šest biskupija pa stoga u zadnjemu dijelu dokument navodi značajnije obvezne itinerarije pastoralne obnove u svjetlu nove evangelizacije, koji rezimiraju bitne naglaske projekta i odjednom pripremaju konkretne promjene. Odgovorni za konačnu izradu itinerarija jesu Slovenska biskupska konferencija i Slovensko pastoralno vijeće. Neki će itinerariji biti pripremljeni u jednoj godini, no za druge će biti potrebno dulje vremensko razdoblje.⁶⁷

⁶³ Usp. PIP, str. 103.-108.

⁶⁴ Usp. PIP, str. 109.-111.

⁶⁵ O tomu govori već Plenarni sabor: potrebno je priznati legitimnost različitih tipova župa; veliki centri gradova mogli bi postati samostalna pastoralna područja (usp. PZ, str. 425.).

⁶⁶ Usp. PIP, str. 112.-115.

⁶⁷ Usp. PIP, str. 116.

Biblijska obnova uključuje propovijedanje na temelju predstavljanja i tumačenja Božje riječi, osobno čitanje i uporabu Biblije u katehezi i *lectio divina*. Posebni je cilj u tom pogledu da se biblijske skupine u sljedećih deset godina umnože barem do mjere u kojoj su danas proširene bračne ili molitvene skupine. Za tu svrhu pripremit će se materijali za biblijske skupine, podijeljeni u nekoliko godina. Materijali će biti pripremljeni na način da omoguće vodstvo grupe i teološki prosječno obrazovanom voditelju, a moći će ih koristiti različite skupine vjernika.⁶⁸

Obnova kateheze djece i mladih te pripreme na sakramente slijedit će principe uvođenja po katekumenatskom modelu i mistagoškim principima. U tradicionalnom su društvu kateheza djece i primanje sakramenata u određenoj dobi razumljiva sama po sebi, no u suvremenom sekulariziranom društvu to više nije tako. U skladu sa smjernicama za novu evangelizaciju dijete prima sakrament onda kada su on i njegova obitelj dovoljno zreli i ne na temelju dobi ili određenoga broja sati vjeronauka. Priprema na sakramente traje duže, temeljitija je i izvodi se u manjim skupinama. Ovaj će princip slijediti obnova vjeronauka u osnovnoj školi. On će morati biti podijeljen u dva duhovno-pastoralna stupa. Prvi će biti za djecu i njihove obitelji na početku upoznavanja Isusa Krista, koji žele opći vjerski odgoj. Drugi će rasti iz prvoga i bit će upućen onima koji rastu za osobni susret s Kristom u sakramentima. U tomu se krovni dokument oslanja na tekst Plenarnoga sabora o katehezi⁶⁹ i na *lineamenta* za biskupsku sinodu o novoj evangelizaciji.⁷⁰

Prijelaz na katehezu odraslih prema Dokumentu jedan je osnovnih itinerarija svugdje gdje mjesne Crkve stupaju na put nove evangelizacije.⁷¹ O tomu je već govorio i plenarni sabor.⁷² Na nacionalnoj razini Dokument najprije predviđa povezivanje svih koji već ostvaruju programe duhovnoga udubljanja i pastoralnoga obrazovanja za odrasle.⁷³ Ovih programa, naročito po gradovima, ima no potrebna

⁶⁸ Usp. PIP, str. 117.

⁶⁹ Plenarni je sabor za područje katehetskoga djelovanja predvidio neke bitne promjene i naglaske: od kateheze koja pretpostavlja većinsku kršćansku praksu, prema katehezi koja uvažava nekršćansku okolinu; od kateheze djece ka katehezi odraslih, posebno obiteljskoj katehezi; od kateheze poučavanja o vjeri ka katehezi uvođenja u vjeru; od prosuđivanja zrelosti za primanje pojedinoga sakramenta na temelju dječje dobi k prosuđivanju na temelju zrelosti u vjeri; od kateheze koja pretpostavlja da su vjeroučenici već primili prvu evangelizaciju, ka katehezi koja uspostavlja i antropološke temelje vjere itd. (usp. PZ, str. 349.).

⁷⁰ Dostupno i na http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20110202_lineamenta-xiii-assembly_it.html (29. 9. 2012.).

⁷¹ Usp. J. ŠIMUNOVIĆ, Zašto odrasli imaju pastoralni prioritet u Crkvi danas?, u: *Diacovensia* 15(2007.)2, str. 37.-55.; M. ŠIMUNOVIĆ, Župna kateheza – kateheza zajednice. Nužnost pastoralno – katehetskih zaokreta, u: *Diacovensia* 17(2009.)2, str. 257.-277.

⁷² Usp. PZ, str. 354.-356.

⁷³ Nije jasno, zašto na ovom mjestu tekst govori samo o duhovnom udubljanju i pastoralnom obrazovanju za odrasle, a ne upotrebljuje riječ kateheza, koja u kontekstu inicijacije u vjeri ima preciznije značenje – pa i naslov poglavlja kaže »kateheza«. Pretpostavka da se radi o istim stvarima sigurno nije utemeljena pa stoga mislimo da se radi samo o lapsusu urednika. Usp. E. ALBERICH, Kateheza, u: F. SKRABL (ur.) *Katehetsko–pedagoški leksikon*, Katehetski center – Knjižice, Ljubljana, 1992., str. 290.-295.

je veća vidljivost i približavanje širim skupinama vjernika. Dokument predlaže da se razmotre mogućnosti uključivanja laičkih teologa u ovo djelo, uzimajući u obzir također i činjenicu da većina svećenika nema puno iskustva s katehezom odraslih. Tako će se kateheza odraslih realizirati u četiri smjera: a) usporedno s katehezom djece, to će biti programi za roditelje djece koji su upisani u osnovnoškolski vjeronauk, posebice u vrijeme pripreme na sakramente; b) u skupinama koje već postoje: bračnim, biblijskim, karitativnim skupinama, laičkim pokretima, zajednicama i udrugama; također i susreti župskoga pastoralnog vijeća već sadrže katehetski naglasak koji valja u budućnosti još jače istaknuti; c) osnivanjem novoga modela škole vjerskoga udubljanja i molitve za odrasle po dekanatima i župama; d) u okviru pripreme na primanje sakramenta braka.⁷⁴

Teolozi i katehisti laici prema krovnom dokumentu potrebni su u većem broju. Pored njih za djelo u katehezi potrebno je zadobiti i druge dobrovoljce. Ujedno, »treba se kloniti mišljenja da je za poučavanje vjeronauka dovoljna predanost i nešto malo vjerskoga znanja, jer su djeca i mladi jako zahtjevni.«⁷⁵

Laici – voditelji bogoslužja u nekim su krajevima već prisutni, budući da pravnih ili teoloških prepreka za njihovo djelovanje nema. U suglasnosti s cvjetanjem karizmi i zbog potrebe za živim i suodgovornim zajedništvom, ubuduće – za predsjedavanje određenih liturgijskih čina – bit će postavljeni laici. To su sljedeći čini: predsjedavanje nedjeljnom slavlju riječi (s pričešću), molitve pred Presvetim, pričešćivanje bolesnika po kućama, molitva križnoga puta.⁷⁶

Odgovornost voditelja manjih skupina i umrežavanje skupina bitne su djelatnosti jer je u procesu nove evangelizacije bitno događanje usredotočeno na male skupine. A skupina prema PIP ne živi, ako nema duhovno odrasloga i vođenju vješta voditelja. Odgovornost za stvaranje i vođenje malih skupina ne mogu preuzeti samo svećenici. Nekoliko dobrih programa osposobljavanja za vođenje u Crkvi u Sloveniji, prema krovnom dokumentu, već postoji.⁷⁷

Odgovornost budućih svećenika mora težiti za što jačim iskustvom uskrsloga Krista. Nova evangelizacija neke tradicionalne uloge svećenika smanjuje, no s druge strane prva je zadaća svećenika to da se posvećuju u tomu što jesu: živi znak Krista među braćom. U tomu moraju mjere i programi za odgoj svećenika biti odlučni.⁷⁸

Dijalog s onima koji ne vjeruju, koji misle drugačije i vjeruju drugačije potvrđuje otvorenost za sve ljude dobre volje koji traže istinu i pravdu i za sve koji su na putu

---

⁷⁴ Usp. PIP, str. 118.-128.

⁷⁵ PIP, str. 122.

⁷⁶ Usp. PIP, str. 123.

⁷⁷ Usp. PIP, str. 124.

⁷⁸ Usp. PIP, str. 125.

spoznaje Boga. Poseban izazov u tom smislu predstavljaju kršćani koji su udaljeni i ne primaju sakramente.⁷⁹

Nova područja dobrotvornosti otvaraju putove novoga pastoralnog djelovanja. Potrebno je ustrajati na dosadašnjim oblicima dobrotvornosti i uspostavljati ih i u župama gdje još nema nikakva organiziranog oblika dobrotvornosti. No pored toga treba proširiti dobrotvornost na nova područja. Prvo je u tom pogledu područje osobnih nevolja. Izazova ima puno: bolesni, ostarjeli i usamljeni, rastavljeni i slično.⁸⁰

Društveni nauk Crkve ide tako u stup naviještanja kao i u stup dobrotvornosti. S jedne strane prevodi evanđelje u društveni život, no s druge strane krijepi dobrotvornost, otvara joj oči i pruža misaonu pozadinu. Zbog toga, prema krovnom dokumentu, ubuduće valja povezati međusobno dosadašnja obrazovanja i djelatnosti i ako bi bilo potrebno uspostaviti nova.⁸¹

4.7. PROCES PROGRAMIRANJA

Slovenski pastoralni projekt *Pridite in pogledite* jest »više zbivanje negoli tekst, više proces negoli zapisane upute. Pripremljeni tekst predstavlja početak višegodišnjega duhovnog zbivanja i pastoralne obnove. On je uputa i pomoćno sredstvo da Crkva u Sloveniji može u zajedništvima, organizmima i ustanovama provoditi programiranje.«⁸² U tom smislu Dokument kao zamku prepoznaje želju da krovni dokument slovenskoga pastoralnog projekta pruža konkretna i učinkovita rješenja za djelovanje župa i skupina, da postane dakle nekakvim pastoralnim priručnikom. Dokument želi da ga se ne tumači kao upute *što nam je činiti*, nego usmjerenja *kakvi da budemo*. Ne radi se u prvom planu o pastoralno-tehničkim rješenjima, nego je u prvom planu nova apostolska revnost i pastoralno obraćenje. U tomu Dokument kao glavne odgovorne za ostvarenje nacрта vidi biskupe. Ako biskup u svojoj biskupiji ne prihvaća slovenski pastoralni nacrt ili mu nacrt ne pomaže u vođenju biskupije, taj je nacrt beskoristan. Odmah nakon biskupa za ostvarenje odgovorna su biskupska tijela, komisije, odbori i uredi. Slovensko će pastoralno vijeće, u dogovoru s biskupima, podijeliti zadatke pojedinačnih projekata i itinerarija te odrediti rokove. Na sličan će se način odgovornosti dijeliti u vrijeme projektiranja na razini redovničkih zajednica, župa i laičkih pokreta, zajednica i udruženja. Predstojnik ili voditelj uvijek je prvi projektant i glavni izvođač programa.⁸³

Česta pogriješka programiranja jest zanemarivanje umjerenosti procesa. Proces je nešto živo te zahtijeva stalno praćenje i prilagođivanje. Umjerenost uključuje nad-

⁷⁹ Usp. PIP, str. 126.-127.

⁸⁰ Usp. PIP, str. 128.

⁸¹ Prim. PIP, str. 129.

⁸² PIP, str. 130.

⁸³ Usp. PIP, str. 130.-132.

gledanje, koordinaciju i animaciju procesa projektiranja na različitim razinama i među različitim akterima. U pastoralnoj godini 2012./13. u Sloveniji je tako predviđena godina vjere i čitanja krovnooga dokumenta *Pridite in pogledite*. Godina je namijenjena čitanju Dokumenta, analizi, produbljivanju i raspravi po skupinama. Vijeća, komisije, odbori i uredi dijele si studij i izradu pastoralnih itinerarija (programa). Slovensko pastoralno vijeće određuje prikladna pomagala za studij i programiranje. Biskupije, redovnička predstojništva, vodstva laičkih pokreta, zajednica i udruženja brinu za animiranje svećenika, redovnika i svojih članova, kao i za molitvenu potporu, za projektiranje i osposobljavanje odgovorne osobe na nižim razinama. Župe, redovničke zajednice i skupine ulaze u proces i osposobljavaju se za projektiranje. U godini 2013./14. slijedi pisanje pastoralnih programa. Slovenska biskupska konferencija i Slovensko pastoralno vijeće i u sljedećim godinama nadgledat će proces. U pastoralnoj će se godini 2017./18. odvijati prva refleksija slovenskoga pastoralnog nacrtu.⁸⁴

Zaključak

Tema nove evangelizacije predstavlja danas u mnogim sekulariziranim zemljama, pa tako i u Sloveniji, središnji izazov pastoralnoga nastojanja. Pitanje projektiranja crkvenoga djelovanja u kontekstu nove evangelizacije prije svega pokazuje se kao pitanje vjere. Pastoralno obraćenje znači obraćenje mentaliteta i struktura u misionarskom smislu. Slovenski pastoralni projekt *Pridite in pogledite* kao krovni dokument za pastoralni program, koji će oblikovati pastoral u Sloveniji u sljedećim godinama, slijedi ovo usmjerenje. Ako je u Dokumentu Plenarnoga sabora iz 2002. g. pastoralne prioritete još teško razabrati, krovni dokument deset godina kasnije dosta jasno prepoznaje i definira pastoralne prioritete. Tako, kao temeljni zadatak Crkve u Sloveniji, u kontekstu nove evangelizacije, prepoznaje prijelaz prema živim manjim zajednicama koje hrane osobnu vjeru slušanjem Božje riječi, osobnom molitvom i euharistijom, u kojima se susreću sa živim Isusom Kristom. Uzimajući u obzir da se radi o pastoralnom projektu, Dokument pruža dosta jasne prioritete i daje realnu viziju procesa programiranja koji se može realizirati u budućim godinama. No, uspoređujući tekst s procesom biskupske sinode o novoj evangelizaciji, posebice s *instrumentum laboris*, može se steći dojam da slovenski pastoralni projekt manje jasno nego biskupska sinoda prepoznaje kao znak nade novu evangelizaciju, koja se već događa putem pokreta i novih zajednica unutar Crkve. Također, unatoč mjestimice spomenutoj misijskoj dimenziji, čini se da nova evangelizacija, kako je shvaća slovenski pastoralni projekt, ne samo započinje unutar same kršćanske zajednice, nego se nažalost u velikoj mjeri i zaustavlja unutar granica ove zajednice; u usporedbi s usmjerenjima biskupske sinode, relativno manju važnost polaže u misijsku usmjerenost prema van – prema sekulariziranom svijetu, u kojemu Crkva u Sloveniji danas živi.

---

⁸⁴ Usp. PIP, str. 133.-137.

PASTORAL PROGRAMMING AND NEW EVANGELIZATION: THE EXAMPLE OF SLOVENIA

Tadej Stegu*

Summary

Project and program approach to pastoral work is the fruit of the church community's desire for more systematic and concretely realizable pastoral ministry. The new conditions before the challenges of new evangelization demand »pastoral conversion« in the direction of the missionary Church. The umbrella document of the Slovenian pastoral project was prepared in September 2012. The article analyzes the document and its orientations. This project is intended for the living Church communities that will guide people to personal faith. To achieve this goal, the project proposes priorities that will help to set off on the path of new evangelization: the biblical renewal, the renewal of catechesis for children and young people and the preparation for sacraments, the transition to adult catechesis. The umbrella document is presented as the beginning of a process, which in the following years aims to achieve through programming a level of pastoral care that will respond to contemporary challenges.

Key words: *pastoral programming, new evangelization, pastoral conversion, faith, catechesis of adults.*

---

* Dr. sc. Tadej Stegu, Faculty of Theology, University of Ljubljana, Poljanska 4, 1000 Ljubljana, Slovenia, tadej.stegu@teof.uni-lj.si